

Ե. ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐ.

ՆՈՒԷՐ ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՐՈՆ ԵԳՈՒԱՐԳԱՅ ՌԱՓԱԵԼԻ ՂԱՐԱՄԵԱՆ.

Մասեաց Աղանիս բարերազդ կրնամարի ինք զինքն որ այժմէն, իր երկրորդ տետրակին մէջ, կրնայ աւետաւորել ընթերցողացն ազգասիրական գեղեցիկ առատաձեռնութիւն մը :

Պարոն Եղուարդ Ռաֆայել Ղարամեան, հայկազն մեծատունը որ ի Լոնտոն, հաճեցաւ ինքնայօժար սիրով պարգեւել մեզի ամսագրոյս առաջին տարուանը համար պէտք եղած ծախքը :

Այս վեհանձնական առատաձեռնութիւնը, որ մեր հին հայրենեաց երջանիկ ժամանակներուն կը վայէ, մեկ կողմանէ մեր աշխատանքը կը բերեցընէ ալ նէ, մեկալ կողմանէ պարտք կը դնէ մեր վրայ որ ջանքերնիս կրկնապատկենք, որպէս զի այս մեր երկասիրութիւնը աւելի ալ օգտակար եւ հետաքրքրական ըլլայ: Յուսանք որ կրնասնինք այս կրկին նպատակին :

Առ այժմ բաւական համարինք այս մեր բարերարին վեհանձնական ձեռնտութիւնը մեր սիրելի հայրենակցաց երախտագիտութեանն ու գովելի նախանձաւորութեանը, միանգամայն Արեւելից եւ Հայաստանի վրայ սեր ունեցողներուն ամենուն ալ մտադրութեանը յանձնելով :

Յաջորդ տետրակաց մեկուն մէջ կը փութանք պատմական տեղեկութիւն մը տալ Ռաֆայել-Ղարամեան ազգատոհմին վրայ, որ Մեծին Հայոց իշխանական հին ազգատոհմներէն մեկն ըլլալով, միշտ պատուաւոր գտնուած, եւ երեսնի առատաձեռնութեամբք մեր ազգին մէջ ուսմանց եւ գրականութեան ծաղկելուն մեծամեծ օգնութիւններ ըրած է¹ :

DON PATRIOTIQUE

DE M. ÉDOUARD RAPHAËL GHARAMIAN.

La *Colombe du Massis* est heureuse de pouvoir, dans son deuxième numéro, annoncer à ses lecteurs un acte éminemment patriotique.

M. Édouard Raphaël Gharamian, riche Arménien de Londres, a bien voulu nous offrir spontanément les fonds nécessaires pour la publication de notre revue mensuelle dans le cours de cette année.

Tout en nous facilitant la tâche que nous nous sommes prescrite, cette munificence, digne des plus beaux temps de notre antique patrie, nous impose le devoir de redoubler de zèle et de soins pour rendre notre travail plus utile et plus intéressant encore. Nous espérons atteindre ce double but.

En attendant, nous signalons à la reconnaissance, à l'émulation de nos chers compatriotes, ainsi qu'à l'attention de tous les amis de l'Orient et de l'Arménie, la généreuse intervention de notre bienfaiteur.

Nous nous empresserons de donner, dans un de nos prochains numéros, une notice historique sur la famille Raphaël Gharamian, de la grande Arménie, famille princière, toujours honorable, et une de celles qui, par des donations considérables, ont le plus contribué aux progrès de l'instruction et de la littérature chez la nation arménienne¹.

ՏԱՐԵԳՐՈՒԹԻՒՆ ԳԼԽԱՌ ԳԻՊՈՒԱՅՈՅ ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՅԱՄԻ 1854.

ՅՈՒՆՈՒԱՐ.

- [3. Մուտ նաւուց դաշնակցացն ի Վոսփոր :
8. Հակատամարտ ի Զիրաքէ մերձ ի Գալաֆար :

¹ Տես եւ նախընթաց երեսին ծանօթութիւնը :

29. Թուրք Նախդէռնի Գ առ կայսրն Նիկողայոս :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ.

10. Յարձակումն Օսմանեանց յառումն Իպրայիլի :

¹ Voir aussi la note de la page précédente.

24. Պատասխանի կայսերն Ռուսաց առ բուր Նախդեռնի Գ:

ՄԱՐՏ.

12. Ձու ծովակալին Անգղիացւոց Չարլսի Նեփթըր ի Պալքիկ ծով:
20. Ձու գորացն Գաղղիացւոց ի Թուլոնէ յարեւելս:
23. Ճակատամարտն յՍլոնիցա եւ յաղբուրին Օսմանեանց:
- Անցանել Ռուսաց ընդ Դանուր, եւ առնուլ գթուլճա:
25. Առնուլ Ռուսաց գՄաչին:
28. Մուտ Ռուսաց յԽազճը, ի Հըրշովա եւ ի Պապատաղ:

— Յայտարարութիւն մարտի Անգղիացւոց ընդդէմ Ռուսաց:

ԱՊՐԻԼ.

1. Ձու 20,000 Գաղղիացւոց հանդերձ 365 երթվարօք ի Թուլոնէ:
8. Մուտ Ռուսաց ի Չերնավոտա եւ ի Քիւսքենճէ:
- Չերքեզք առաջնորդութեամբ Շամիլի առնուն գՍոխումգայէ:
10. Դաշնագիր պաշտպանական եւ վնասողական միարանուրեան Գաղղիացւոց եւ Անգղիացւոց:
11. Սկիզբն ոմրակոծութեան Սիլիստրիի ի Ռուսաց:

Իշխանն Ռուսաց Մենշչիքով:

23. Նաւատորմիդք դաշնակցաց ոմրակոծեն գՕտեսսա:
25. Նուաճումն Յունաց ընդվզելոց ի սկիզբն տարւոյս:

ՄԱՅԻՍ.

12. Նաւարեկութիւն Տիգրիս (Թայկըր) շոգենաւուն Անգղիացւոց մերձ յՕտեսսա եւ կալանաւորել ի Ռուսաց:
16. Փաքելիչ անցանէ ընդ Դանուր, եւ պաշարէ գՍիլիստրէ:

20. Ռմրակոծութիւն Ռետորգայի եւ Փորեայ ի դաշնակցաց:

ՅՈՒՆԻՍ.

2. Հասանել գնդիցն Գաղղիացւոց եւ Անգղիացւոց ի Վառնա:
4. Ման Մուսա փաշայի ի Սիլիստրէ:
13. Վիրաւորել եւ մուանել Շիլտերի գորավարին Ռուսաց:
21. Առաջին ոմրակոծութիւն Պոմարսունտի յԱնգղիացւոց:

ՅՈՒԼԻՍ.

8. Մարտ սաստիկ ժամանակն ընդ Ռուս հանդեպ երկեօյի :
 10. Ճակատամարտ մերձ ի Նիկոպոլիս :
 16. Անտրոնիքով հարկանե զՍելիմ փաշա մերձ յէօղիւրէք :
 29. Պարտութիւն ժամանեան զօրաց մերձ ի Պայեզիտ :

ՕԳՈՍՏՈՍ.

5. Մուտ ժամանեանց ի Պուքրէշ, ապա յիւրայիլ, ի Կալաց եւ ի Ֆոքշան :

16. Ռմբակոծութիւն եւ առումն Պոմարտունի :
 20. Մուտ աստրիական զօրաց ի Վլախս :
 22. Էօմէր փաշա մտանէ ի Պուքրէշ :

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ.

5. Զօրք դաշնակցացն չունն ի Վառնայէ ի Խրիմ :
 15. Ելք զօրացն 70,000 արանց յԵւպատոքիա, որ է Կեօզլէվէ :
 20. Ճակատամարտն առ Ալիմա զետով :
 29. Մահ Սենթ-Աննոյ զօրավարին :

Էօմէր Փաշա, սպարապետ օսմանեան բանակին :

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ.

9. Պատնէշ պաշարումն Սերասուպօլսոյ, որ է Ազ-Էար :
 17. Սկիզբն հանրական ուրաձգութեանց :
 25. Զօրավարին Լիվրանտայ յարձակել ի վերայ դաշնակցաց մերձ ի Պարզլուա :

ՆՈՅԵՄԲԵՐ.

5. Ճակատամարտն անգլին յինքիբման :
 14. Մրրիկ ուժգին ի Սեաւ ծովուն եւ կորուստ նաւուց բազմաց :

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ.

2. Դաշնագիր միաբանութեան Աւստրիոյ ընդ արեւմտեայ պետութիւնս :
 26. Բարձումն պաշարմանն Սիլիստրէի, եւ անցանել Ռուսաց յայսկոյս Դանուբայ :
 27. Երկրորդ ուրակոծութիւն Պոմարտունի :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԵՒ ՓԵՏՐՈՒԱՐ.

Արեւելեան պատերազմին օր մը առաջ դադրին ու հասարակաց հաճութեամբ հատուածուն խաղաղութեան մը փոխուիլը ամենուն փառաքելի բանն է, եւ նոր տարւոյս հետ իրացընէ հաշտութեան նշոյլ մը ծագելու պէս եղաւ : Բայց ձմեռուան ցուրար ինչպէս որ մեծ արգելք է պատերազմին առաջ երբայուն, կարծես թէ նոյնպէս արգելք կրնէ նաեւ հաշտութեան համար սկսուած զեպանական բանագնացութիւններուն որ պիտի ըլլան ի վննա :

Այս միջոցիս Աստրիան քանի զնաց աւելի մօտեցաւ արեւմտեան տէրութեանց, այսինքն Գաղղիոյ եւ Անգղիոյ, եւ որովհետեւ իր զործունէութեանը մեծ օգնութիւն կամ վնաս կրնայ բերել Բրուսիոյ տէրութեան՝ եւ անոր հետ բոլոր Գերմանիոյ իրեն հետ միաբանիլը եւ կամ անտմբերը կենալը, հիմա թէ Աստրիոյ եւ թէ մէկալ երկու տէրութեանց ջանքը առ է որ Բրուսիան ու Գերմանիան ալ իրենց կողմը ձգեն :

Գաղղիացիք իրենց բանակին վիճակը լաւցընելու շատ վստահութիւն ունենալով՝ անդադար կրսպասեն որ քիչ տոնեն Աս-

Քանոպէր, սպարապետ գաղղիական բանակին :

բասաուպօյսոյ վրայ յաջող լուրեր ընդունին. եւ վերջի օրերս ամենուն խօսակցութիւնն ու մտածուքը՝ իրենց կայսեր Խրիմ երբայու պատրաստութեան կամ դիտաւորութեանը վրայ էր : Իսկ Անգղիացիք շատ վշտացած ըլլալով իրենց զօրացը Խրիմու մէջ քաշած տառապանացը վրայ, եւ յանցանքը տէրութեան վրայ ձգելով, ռառիկաններու փոփոխութիւններ ըրին, եւ արեւելեան պատերազմը առաջ տանելու ննարքներուն կաշխատին :

Փիւմոնրի (Սարտենիոյ) տէրութիւնը սաստիկ վիճաբանութիւններէ ետեւ որոշածի պէս է որ ինքն ալ միաբանի Գաղղիոյ եւ

Անգղիոյ հետ, ու 15,000 նիգակակից զօրք խրիմ Խրիմ : Միայն թէ այս փոքրիկ տէրութեան ներքին եւ արտաքին հանգամանքը շատ տագնապի մէջ ձգեցին զինքը : Վասն զի բազաութին մայրը դեռ նոր մեռեր էր (յունուարի 12 ին), ուրը օրէն կինը մեռաւ, քանի մը օր ետքն ալ իր սիրելի եղբայրը : Անկէց ի գառ ծանր վէճ ալ ունի տէրութիւնը եկեղեցականաց մէկ մասին հետ :

Սպանիացոց վերջի քաղաքական խռովութիւնը դադրեցաւ, բայց եօրը ամիս է որ կը վիճեն մէջերնին նոր սահմանադրութիւն մը ղեկելու համար, եւ դեռ չեն կրցած իրարու խօսք հասկընալ ու

որչեւ թէ արդեօք իրենց բազումսն միապետական իշխանու-
րիւնը սրբաւ պետք է ըլլայ. արդեօք օրինաւոր իշխանութիւն

սեպեմ եւ արդեօք հարկաւոր է թէ չէ : Նոր օրէնք մըն ալ դրած
ըլլալով որ կերակրելինաց վրայէն տուրքերն ու մաքսերը վեր-

Լորա Ռանկըն, սպարապետ անգղիական բանակին :

ցոյն, տերութեան եկամուտը շատ պակսեր է. ուստի անոնք ալ
եկեղեցականաց ստացուածոցը վրայ ձեռք դնելու վրայ են :

Ի ՓԱՐԻՉ, Ի ՏՊԱՐԱՆԻՆ Վ. ՌԷՄԳԷ :

PARIS. — IMPRIMERIE DE W. REMQUET ET Cie, RUE GARANCIÈRE, 5.